

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-228-9-54>

**ORGANIZATIONAL AND PEDAGOGICAL FOUNDATIONS
OF FORMATION OF SCHOOLCHILDREN'S WORLDVIEW
CULTURE BY MEANS OF MUSICAL ART**

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ
СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ
ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Yang Jingwen Ян Цзінвень

*Postgraduate Student
Sumy State Pedagogical University named
after A. S. Makarenko
Sumy, Ukraine*

*аспірант кафедри хореографії та
музично-інструментального виконавства
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
м. Суми, Україна*

В сучасних умовах, коли суспільство динамічно розвивається, спостерігається формування нових соціально-економічних умов виробництва, утворення глобального інформаційного суспільства. Відтак, без сумніву освіта з репродуктивних форм повинна переходити до форм і методів навчання й освіти, які безперервно розвиваються. Сучасне українське суспільство гостро відчуває потребу в соціально активній людині, відповідальній, всебічно розвиненій. Ураховуючи зазначене вище та виходячи з потреб суспільства, що розвивається, переконанні, що важливим елементом сучасної освітньої політики має стати формування світоглядної культури, в основу якого покладено об'єктивні дані сучасної науки, що використовує науковий метод пізнання та керується системно-інформаційним підходом до аналізу навколишнього світу.

Український дослідник В. Смікал стверджує, що на формування світоглядної культури найбільший вплив має система духовних відносин. А мистецтво, що є феноменом культури, в якому фіксується й концентровано виражається досвід світоглядного самовизначення, серед них відіграє важливу роль. У художніх образах, як правило, відтворено естетичні ідеї, які несуть високий інтелектуальний і гуманістичний заряд [1].

На основі аналізу наукових джерел з досліджуваної проблеми можемо стверджувати, що у формуванні світоглядної культури об'єкти мистецтва займають провідне місце. Це підтверджується тим, що, по-перше, мистецтво, розвиваючи емоційно-чуттєву сферу дитини, облагороджує, гуманізує власні знання, формує естетичне ставлення до життя; по-друге, цілісне розуміння витвору мистецтва через детальний

художній образ задіює всі сторони дитячої психіки: інтелектуальну (аналіз), емоційну (проживання), творчу (діяльність); по-третє, мистецтво, як і наука, може створити цілісну картину світу, розглянути моделі світогляду та форм знань, але робить це в єдності думки й почуттів, розкриваючи можливості для отримання універсальних знань.

У процесі вивчення мистецьких дисциплін учні основної школи не лише вивчають зміст навчального матеріалу, але й розвивають власні переконання, погляди й ідеали, які вони прагнуть реалізувати в практичних питаннях і діях. Зміст мистецьких дисциплін містить величезний потенціал для формування світоглядної культури учнів (погляди, вірування, психологічне ставлення, ідеали).

Наголосимо, що для успішного формування світоглядної культури учні повинні розвивати мотиваційну сферу особистості, враховуючи при цьому вікові особливості її розвитку та особистого досвіду. Як показує дослідження, розв'язання означеної педагогічної проблеми сприяє вмілому використанню вчителів на уроках освітніх форм і методів освітньої діяльності.

Системний відбір учителя світоглядно розвиваючого комплексу творчих завдань і практично орієнтованих завдань, спрямованих на занурення особистості в ціннісно-семантичний контекст вивчення української культури, підтримує зацікавлене включення учнів до когнітивної діяльності.

Аналіз педагогічних технологій, які використовуються в освітньому процесі, дозволив нам стверджувати, що найбільш сприятливі умови для формування світоглядної культури учнів основної школи створюють інноваційні світоглядно розвиваючі педагогічні технології (рефлексивно-критичні, комунікативні й соціально-орієнтовані), забезпечуючи реалізацію творчого принципу діалогової взаємодії вчителя й учнів, учнів класу, учнів і громадськості, в результаті яких школярі отримують можливість самостійно сформулювати власну життєву позицію, обрати власну модель поведінки в ситуації світоглядного вибору, виходячи з власної мотивації, інтересу й особистого досвіду.

У контексті даного дослідження вважаємо за необхідне визначити джерела формування світоглядної культури учнів основної школи, до яких відносимо:

- якісно підготовлені освітньо-професійні програми, продумана організація індивідуальної та самостійної роботи учнів;
- наголос на творчій і науково-дослідній роботі;

– власний приклад учителів, їхня готовність адаптуватися до нових освітніх вимог і показ ними впевненості в потенціалі освіти провокувати якісні суспільні перетворення;

– спроби організувати чи навчити учнів конструктивно спрямовувати всі інформаційні потоки.

Важливим для даної наукової розвідки є з'ясування шляхів формування світоглядної культури, як-от:

– теоретична спрямованість освітнього процесу;

– здійснення міжпредметних зв'язків у процесі навчання;

– забезпечення діалектичного мислення на заняттях з музичного мистецтва;

– підготовка та проведення виховних заходів, які б могли збагатити світоглядні знання учнів та самого вчителя, залучення учнів до різноманітних видів діяльності, які б сприяли поєднанню їх свідомості, переживань і поведінки;

– корекція помилкових світоглядних понять, уявлень, поглядів і переконань учнів і соціальна та професійна позиція педагога та її значення для формування світоглядної культури його вихованців.

Важливим для формування світоглядної культури є вибір адекватних методів навчання й виховання. Так, до ефективних методів формування світоглядної культури учнів основної школи відносимо бесіди, лекції, диспути, метод прикладу, методи організації діяльності й формування досвіду громадської поведінки, методи стимулювання поведінки й діяльності. Серед методів організації виховного впливу в освітньому процесі особливе місце відведено використанню евристичної бесіди світоглядного спрямування.

Специфічними особливостями використання методів формування світоглядної культури учнів основної школи є акцентування уваги на світоглядних можливостях даних форм і методів, а саме:

– використання з метою розвитку логічного мислення учнів, особистісних переконань і ціннісних орієнтацій,

– формування національного й естетичного аспектів світоглядної культури.

Ураховуючи зазначені особливості, зауважимо, що використання запропонованих методів сприяє формуванню цілісного світорозуміння школярів, активної життєвої позиції, національної самосвідомості, гуманістичних мотивів діяльності, які сприяють самоосвіті, самовихованню й самореалізації.

До того ж, до методів формування світоглядної культури учнів основної засобами музичного мистецтва відносимо метод художнього пояснення, художнього аналізу твору, порівняльного аналізу,

тематичного відбору творів мистецтва учнями, художнього втілення ідеї, виконання творчих завдань.

Отже, переконані, що шляхи, форми й методи формування в учнів основної школи світоглядної культури передбачають органічну єдність навчально-виховної та позаурочної роботи.

Література:

1. Смікал В. О. Роль мистецтва у формуванні світоглядної культури особистості. *Наукові записки*. Ніжин: Ніжинський педуніверситет, 1999. Ч. 3. С. 26-28.